

ศีล 4 กับเศรษฐกิจพอเพียง

นำเสนอเมื่อ : 29 พ.ค. 2552

ศีล 4 ทางเศรษฐกิจ

ศีล 4 ทางเศรษฐกิจ

ดร. พิพัฒน์ ยอดพฤติการ แห่งเว็บ <http://www.pipat.com> หรือเรียกสั้น ๆ ว่า pipat.com (ตัวท่านเองใช้ชื่อ พิพัฒน์ ยอดพฤติการ ในบทความของท่าน โดยไม่มีคำ ดร. นำหน้า) ได้เขียนบทความใน นสพ. กรุงเทพธุรกิจ 18 กันยายน 2550 คอลัมน์ใหญ่ที่คณะวิจารณ์ คอลัมน์ย่อยพอเพียงวิถีตน เรื่อง ศีล 4 กับเศรษฐกิจพอเพียง สวนท้ายของบทความมีดังนี้

“การปรับระบบเศรษฐกิจให้ดำเนินไปอย่างเป็นปกติ สามารถใช้ ศีล เป็นเครื่องกำกับ เนื่องจาก สี-ละ ตามความหมายเดิมแปลว่า ปกติ หากสิ่งใดเป็นไปด้วยความปกติ ไม่วุ่นวาย ก็เรียกว่า สี-ละ ศีลที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ กระบวนการผลิต (Production) กระบวนการบริโภค (Consumption) เรื่องอรรถประโยชน์ (Utility) และการกระจายผลผลิต (Distribution) ในที่นี้ขอเรียกว่า ศีล 4 ทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย

“1. อาชีพปาริสุทธิศีลในการผลิต คือ การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ การไม่ประกอบอาชีพที่เป็นการเบียดเบียน ก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่ชีวิตอื่น แก่สังคม หรือทำให้ชีวิต จิตใจ และสังคมเสื่อมโทรมตกต่ำ แต่หาเลี้ยงชีพโดยทางสุจริตด้วยความอดสาหะพากเพียร สอดคล้องกับทัศนะของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้ผลิตหรือทำกิจการงานเพื่อให้เป็นที่พึงแก่ตนเองได้ มีขนาดพอประมาณ ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

“2. บัณฑิตสันนิสิตศีลในการบริโภค คือ การบริโภคบัณฑิต 4 และสิ่งของเครื่องใช้ทั้งหลาย มีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าแท้จริงของสิ่งนั้นด้วยปัญญา สอดคล้องกับทัศนะของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้บริโภคอย่างพอประมาณ ไม่หลงติดไปกับคุณค่าพอกเสริมหรือตามกระแสบริโภคนิยมจนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น

“3. อินทรีย์สังวรศีลในเรื่องอรรถประโยชน์ คือ การมิให้ถูกความชอบ ชัง ดิดใจ หรือขัดใจ เข้ามาครอบงำ ให้รับรู้ตามความเป็นจริง โดยมีสติเป็นเครื่องกำกับ ใช้อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำหน้าที่รับรู้หรือรับความรู้ (ซึ่งเป็นไปเพื่อการศึกษาค้นคว้าความรู้) มากกว่าใช้ทำหน้าที่รู้สึกหรือรับความรู้สึก (ซึ่งเป็นไปเพื่อการเสพความรู้สึก) สอดคล้องกับทัศนะของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้คำนึงถึงความมีเหตุมีผล ปราศจากอคติ สามารถพิจารณาถึงเหตุปัจจัยในสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับว่ามีคุณค่า หรือก่อให้เกิดประโยชน์เพียงใด ตลอดจนให้คำนึงถึงความคุ้มค่ามากกว่าความคุ้มทุน

“4. ปาฏิโมกขสังวรศีลในการกระจายผลผลิต คือ การจัดระเบียบแบบแผนความสัมพันธ์ต่าง ๆ

ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม

คำนึงถึงการกระจายผลผลิตเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันหรือความมั่นคงในชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่าง
ปกติสุข ปิดกั้นโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ

รวมถึงสงเคราะห์เกื้อกูลผู้อื่นด้วยความสมัครใจโดยมีศรัทธาเป็นเครื่องกำกับ

สอดคล้องกับทัศนะของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้คำนึงถึงการมีระบบภูมิคุ้มกันด้วยการไม่สร้างหนี้
ใช้จ่ายภายในกำลังของตัวเอง รวมทั้งสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อหนุนโดยการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่นก่อน
ซึ่งที่สุดแล้ว ก็จะส่งผลกลับมาอำนวยความสะดวกแก่ตนเองให้อยู่รอดและเติบโต
เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการช่วยเหลือผู้อื่น และสวนรวมให้ยืนอยู่ได้”

ขอเพิ่มเติมว่า ศิล 4 ของ ดร. พิชฌิม์ นั้น คือ ปาฏิหาริย์สี่ ซึ่งพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์
ของพระธรรมปิฎกเขียนไว้ดังนี้

ปาฏิหาริย์สี่ ศิลเป็นเครื่องทำให้บริสุทธิ์, ศิลเป็นเหตุให้บริสุทธิ์ หรือความประพาศบริสุทธิ์ที่จัดเป็นศิล มี
๔ อย่างคือ

๑. ปาฏิโมกขสังวรศิล สรรวมในพระปาฏิโมกข์

๒. อินทริยสังวรศิล สรรวมอินทริย ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

๓. อาชีวะปาฏิหาริย์สี่ เลี้ยงชีพโดยทางที่ชอบธรรม

๔. ปัจจัยสันนิสิตศิล พิจารณาก่อนจึงบริโภคปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช

และสำหรับคำ การกระจายผลผลิต (Distribution) ถ้าจะให้เข้าใจง่าย ๆ ก็ คือ
การแบ่งผลตอบแทนในการผลิต ครับ